

İSLÂMÎ İRFANIN ASALETİ

<"xml encoding="UTF-8?">

İSLÂMÎ İRFANIN ASALETİ

Üstât Muhammed Takî Misbah

Kur'ân-ı Kerim'i, Resul-i Ekrem'in (s.a.a) ve pak Ehl-i Beyti'nin (a.s) değerli sözlerini dikkatle mütalaa eden bir kimse nazarî irfan ve aynı şekilde irfanî seyr u sulûk hakkında oldukça derin ve değerli bilgiler elde edebilir. Bu konuda zâtî, sıfatî ve efalî tevhidle ilgili olan Tevhid suresi, Hadid suresinin ilk âyetleri, Haşr suresinin son âyetleri, aynı şekilde bütün varlık âleminin Hak Teâlâ'nın huzurunda oluşu, Hakk'ın bütün varlıklara ihâtası, bütün yaratıkların Allah-u Teâlâ'ya tekvnî tesbih ve secde edişleri hakkındaki ayetleri örnek olarak gösterebiliriz.1

Yine İslâmî seyr u sulûk âdâbı diyebileceğimiz birtakım âdâp ve sünnetleri içeren âyetleri de örnek verebiliriz.

Tefekkür, tedebbür, daimî mürâkabe, teheccüt ve gece ibadeti, oruç, geceleri uzun secde ve tesbihler, huzû' ve huşû', Allah korkusu, ağlamak, Kur'ân okuyup veya dinlerken secdeye kapanmak, ibadette ihlas, iyi işleri, Hakk'ın aşk ve sevgisiyle ve O'na yakınlaşmak ve O'nun rızasını kazanmak için yapmak, Hakk'a tevekkül edip, rıza ve teslimiyet gösterme konusundaki âyetlerin hepsini örnek olarak zikredebiliriz. 2

Hz. Resulullah'ın (s.a.a) ve Ehl-i Beyt İmamları'nın (a.s) sözlerinde, dua ve münacatlarında bu konularla ilgili örnekler zikredilemeyecek kadar çoktur. 3

Bu Kur'ânî beyyineler ile ve Resulullah (s.a.a) ve pak Ehl-i Beyt'inin (a.s) açık beyanları karşısında bazıları ifrat, bazıları ise tefrit yolunu tutmuşlardır.

Birinci grupta olanlar dar ve zahirî bir bakış açısıyla bu ayet ve hadisleri, oldukça basit ve önemsiz manalara taşımış, hatta Hak Teâlâ'ya değişken hâletler, cismanî iniş ve çıkışlar öngörmüş ve bu âyet ve hadisleri son derece derin ve yüce muhtevasından soyutlamışlardır.

İşte bu zihniyete sahip olanlar, İslâmî kaynaklarda irfan diye bir şeyin varlığını kökten inkâr yoluna gitmişlerdir.

İkinci grupta yer alanlar ise çeşitli içtimaî faktörlerin etkisiyle, başkalarından birtakım yabancı ve ithal unsurları alarak kabullenmiş ve neticede hiçbir dinî kaynağa dayanmayan ve Kur'ân ve sünnetten esinlenmeyen, hatta bazen tevil edilemeyecek kadar açık naslara ters düşen birtakım yanlış düşüncelere saplanmışlardır.

Aynı şekilde amelde de, bir taraftan kendi yanlarından birtakım âdâp ve adetler türetmiş veya gayri İslâmî fırkalardan ödünç almışlardır; diğer taraftan da vuslata ermiş âriften her türlü şerî teklifin kalktığına söyleyebilecek kadar ileri gitmişlerdir.

Bütün ârif ve mutasavvıflara karşı olağanüstü bir hüsn'ü zanna sahip olan kimseler, bu görüş ve sözlerin hepsini bir türlü tevcih ve tevil etmeye çalışmışlardır. Ancak, bunların en azından bazıları kabul edilebilecek hiçbir tevil ve tevcihe elverişli değildir.

Hiçbir zaman ilmî ve irfanî şahsiyetlerin büyüklüğünün etkisi altında kalıp, onların bütün söz ve yazılarını, gözü kulağı kapalı bir şekilde kabul edip, onların eserlerini, araştırma ve eleştirme hakkını kendi elimizden almamalıyız. Elbette şunu da bilmeliyiz ki araştırma ve eleştirme hakkına sahip olmak, ham, ölçsüz, bağnaz ve insafsızca yapılan bütün eleştirileri doğrulamak, müspet ve değerli yönleri görmezlikten gelmek demek değildir.

Her hâlükârda hak ve hakikat peşinde olup daima adalet ve insaf çizgisini takip etmeye, aşırı ve delilsiz iyimserlik veya kötümserlikten kaçınmaya çalışmalı ve hakkı tanımak ve hak yolunda sebat göstermek için Allah-u Teâlâ'dan yardım dilemeliyiz.

Açıktır ki irfan, tasavvuf, hikmet ve felsefeyle ilgili bütün konuları, onların arasındaki ilişkileri ve onların her birinin İslâm ile olan bağlantılarını bir makaleye sığdırabilmek mümkün değildir. Bu yüzden kısa bir şekilde en önemli noktalara değinmeyi yeğleyip konuların geniş bir şekilde incelenmesini daha uygun ve geniş bir fırsata bırakıyoruz.